

Albăiulia

Intemeiată la 1 Dec. 1918

Modificarea ce s'a făcut de Camera liberală Regulamentului Camerii este, după vorba fruntasilor din opoziție, cel mai tiranic gest de sistare a libertății cuvântului. — Indrasmeala de-a aduce o astfel de modificare n'a putut-o avea numai o Camera liberală, care, se vede, în ultimele ei zile, se sbate pe orice cale să mai traiască.

STIRI

— **Atragem atențiunea Primăriei** asupra străzii Grigorescu care este într'un hal de murdărie, mai ales în urma ploilor. Avem încredere în Primărie, că va lua imediat măsurile necesare.

— **Profesorul Pittard** dela Paris, cercetând țara noastră, a trecut și pe la noi, Miercuri.

— **Scolare.** Toate școlile vor lua vacanță la 20 Iunie.

— **Personale.** Dl Dr. A. Sava, primarul orașului, fiind în concediu, lucrările Primăriei le conduce dl consilier V. Debu.

— **Sportive.** Clubul sportiv „Unirea” din loc va avea la 21 I. c. de oaspe echipa șampioană în foot-ball a Sibului, „Șoimii”. Seara în cinstea oaspeților se va da e serată dansantă în restaurantul „Dacia” cu muzica lui Aradi.

— **Mulțămită publică.** La petrecerea aranjată de către tinerimea română din Cut la 20 Aprilie a. c. au binevoit a susprăsolvii următorii: V. Stanciu 10 Lei, Fam. Recuciu 50, Fam. Mocan 25, E. Bitea 25, I. C. C. Tean 50, dr. Bârsan 25, R. Fărcaș 100, Damian inv. 45, Dr. Veltianu 100, Fam. Oancea 30, Bichea Ioan 15, A. Câmpian inv. 20, primească stim. donatori sincerele noastre mulțămite. Pentru comitetul aranjator: E. Bitea, casier. L. A. c. s., controlor.

— **Renumitul telepatician student în medicină:** Gold a sosit în orașul nostru și va da 2 reprezentație în sala teatrului Caragiale cu următorul program: I. Telepatie cu atingere. II. Telepatie fără atingere. III. Sugestiuni. IV. Sugestiuni speciale. V. Schimbări de caracter. VI. Sugestiuni în masă cu întregul public. VII. Reprezentații speciale.

— **Aviz Vânătorilor.** În baza Ord. Min. de Agricult. și Domenii Direcția Vânătoarei cu începere dela 1 Ian. 1925 vânatul iepurilor se permite numai începând dela 1 Oct până la 1 Ianuarie a fiecăruia an.

— **Deschidere de restaurant.** La 31 Mai a. c. s'a deschis sub conducerea noului conducător dl Ioan Franchini restaurantul dlui Ioan Rebreanu „Strugurele de aur”. Modul cum publicul orașului nostru a fost servit atât din partea dlui Ioan Rebreanu, cât și din partea dlui Ioan Franchini, și încrederea cu care au fost onorați ambii din partea publicului local e o garanță suficientă despre felul cum publicul orașului nostru va fi servit în acest local, sub noua conducere.

— **La masa nupțială,** oferită invitaților de miliardarul american Rockefeller, cu prilejul mariajului fiicei sale — actuala soție a fostului ei apărător într'un proces de contravenție — au participat 1200 persoane, reprezentând cercurile sociale „sus puse”.

De-ale noastre

Statisticile ne aduc date și bune și rele, pentru noi. Astfel, aflăm, că suntem între cele dintâi țări din lume în ce privește înmulțirea locuitorilor, dar suntem între cele dintâi și în ce privește numărul celor morți înainte de vreme. Această mortalitate timpurie pune pe gânduri pe oricare om cu grije pentru neamul său.

După statistică, în anul 1922 numărul locuitorilor țării noastre a crescut cu peste un sfert de milion. Astfel, văzând și ce spun alte țări în această privință, România se întărește, după slăbirea din război, mai iute decât alte țări. Procentul cel mai mare al sporului îl dă Basarabia, iar cel mai mic Bucovina. Județele cu sporuri mai mari sunt: Bihor, Dolj, Hotin, Ilfov etc., iar dintre orașe București, Iași, Galați, Brăila, Chișineu, Cluj și Ploiești.

Dar, pe cât de îmbucurătoare sunt datele în ce privește sporirea populației, pe atât sunt de întristătoare în ce privește moartea timpurie. Dacă satele noastre ar avea medici, spitale, dacă s'ar face mai mult pentru îngrijirea sănătății locuitorilor, atunci noi am putea ajunge prin bogăția natalității nu peste mulți ani la un număr îndoit de locuitori.

Negrija părinților, lipsa de orice igienă, seceră multe vieți tinere. Copiii noștri, mai ales la sate — sunt lăsați în grija nimănui, și astfel se slăbește neamul prin împiedecarea sporirii normale.

Întâmplarea a făcut să văd într'un sat un copilăș, nu avea încă un an, mâncând mere crude, cu o haină sdremțuită pe el, în nisip. Făcând atent pe tatăl copilului, să nu-l lase să mai mănânce mere crude, mi-a spus, că nu-i nimic, așa a făcut și el, și se simte sănătos. Am stărui să-i explic ce mare rău face. El cerca să mă convingă că așa se întărește copilul. I-am spus, că n'țeleg să-l lase liber, să fie învățat cu o viață aspră, să nu-l gingășiască, dar să nu mănânce mere crude, că se bolnăvește. A fost zadarnică intervenția mea.

Altădată: într'o gară, un tânăr cu un copil în brațe. După ce a gustat din sticla cu rachiu, întinde la gura copilășului otrava. I-am strigat, să nu cumva să-i dea rachiu băiatului! El mi-a răspuns: „Lasă, Domnule, că nu-i nimic, se întărește”. Când vezi astfel de lucruri, rămâi incremenit. Cu vremea, evident, se vor lua măsuri, ca să se introducă mai multă igienă la sate, dar și până atunci, dascălul și preotul trebuie să dea sfaturi și de această natură. Ei sunt dator să arate, cât pierde neamul prin negrija aceasta, și va lumina cu sfaturi, până va înțelege.

Dacă vă veți îngriji copiii, să fie sănătoși, statisticile ne vor aduce numai vești bune, și populația României se va mări cu mai mult, dând, astfel, neamului nostru nădejde într'un viitor strălucit.

DIN CAMERA

Interpelarea d-lui N. Iorga în privința ordinului Statului Major

D. N. Iorga: Ne-ați înfățișat opiniei publice ca bolșevici. — Eu nu calific acest lucru de calomnie dar vă voi sili ca în conștiința d-v., să-l calificați ca atare.

De unde scoateți că noi întrebăm mijloace revoluționare? D-v., spuneți că lumea suferă din cauză noastră, nu din cauza guvernării dv. Fiindcă noi facem opoziție leul nu se urcă, viața se scumpește etc.

Presa oficială face asemenea insinuări dar este corect ca ele să nu angajeze răspunderea partidului. Totuși la d-v., este o disciplină desă vărsită; cine înfră în partidul liberal este jupuit de personalitatea sa și toți repetă tipul comun; numai d. Moșoiu spune totdeauna că politica sa nu are nimic comun cu cea a guvernului.

Presa noastră totdeauna a avut un ton moderat; nici odată nu s'a permis față de liberali ce s'a permis presa oficială față de opoziție.

Ați abuzat de situația d-v., spre a vă sluji de armate pentru interesele d-v., personale.

Eu știu cine strecoară venin la „Viitorul”. El este redactat unde este redactat, dar este inspirat aci în coloarele Camerei de doi ministri care sunt totdeauna cu principii pe buze, dar cu ura sălbatecă în inimă. Aceștia indică punctul dureros al fiecărui opozant și recomandă lovitura invenială. Se întrebă înțeaază sute de slugi pentru a ne spiona și pentru a fi insultați. Am aci un act de o autenticitate absolută pe care o garantez cu toată onoarea mea politică. (D-sa citește preambulul de ordin dat de Marele Stat-Major cu privire la organizațiile comuniste dela noi.) Vă rădeți de armata țării făcându-vă de răs și în fața țării și în fața străinătății. Părăți opoziția ofițerilor căci dacă s'ar întâmpla ca un ofițer — dar nu cred că el să existe la noi — să ridice armele contra reprezentanților așa zisului „spirit bolșevic” dv., să spuneți că e un caz particular. Ne denunțați ca primejdioși armatei române. Primejdia o știm noi care este: frica de a cădea dela guvern. Armata trebuie să apere pe d-nii Brătieni și de aceia (citește) naționaliști și țărăniști trebuiesc considerați ca tulburători ai oreinei publice”. Acest act constituie un capo d'operă de infamie și ridicol. Se spune că noi cu banii Sovietelor și în tovarășia minorităților pregătim revoluția în România.

Inchiziții-vă deputații opoziționaliști prințând spada de Toledo reprezentându-se să înjunghie pe cei de pe banca ministerială mai mult sau mai puțin capabili să reziste la acest lucru. Noi considerăm toate acestea ca o pară nătângă și o primim cu un imens hohot de răs. Ce înseamnă bolșevism și comunism? Șitiți prea bine că comunismul poate fi ca un miel cu

funde colorate și care behăe fără a îngrijora pe cine va; în al doilea rând poate fi răsturnarea noțiunii de legalitate din partea unui partid burghez, călcarea oricărui respect de ordine de sus în jos.

Sunteți profund greșiți dacă credeți că în comunismul rusesc nu se găsește cel mai fierbinte patriotism. Socoțiți bolșevismul ca lipsă de patriotism. Dv., dacă suscitând necontentit o primejdie, convingeți pe deplin opinia publică, ce se ascunde în dosul semnării unui pericol inexistent. Asasinatelor morale pe care le exercitați cu deplină conștiință sunt mai vinovate decât asasinatelor materia e ale unor brute.

Sunt bolșevici în această țară, acestia după metodă și tendințe sunteți dv. Dealtfel acest sistem intră în tradiția partidului liberal. Ați cultivat totdeauna putregaiul; — neputincioși după moartea lui I. C. Brătianu-tatăl de a crea o nouă ideologie liberală ați utilizat sisteme în vechite neținând seamă de nevoile țării.

Ați exploatat toate chestiunile de la ordinea zilei. În loc să vă retrageți în tăcere pentru a vă refăce, ați stat la pândă.

Ardelenii v'au cerut să nu vă amestecați cu interesele d-v. specifice în viața lor. N'ați ascultat de ei, ci ați înființat acolo partid liberal. Unelțirile au fost specialitatea partidului d-v. — Acum ca și atunci ponegriți pe acei opozanți care au luptat pentru adevăratul naționalism cultural. Totdeauna ați privit chestiunile superioare de stat prin prisma intereselor de partid. (Oratorul isturează afirmațiile cu documente de la anul 1883, subliniind părerea străinătății asupra modului cum guvernul liberal rezolva problemele de ordin național). La 1898 ați doborât pe Aurelian și ați adus pe Sturza, deși cel dintâiu își făcuse datoria. Ați căzut însă cu Sturza cu tot. După ce ați stors ultima picătură de vlagă l'ați trimis pe Sturza la balamuc!

Partidul liberal a înlăturat pe un Vasile Kogălniceanu, Costinescu și alți. Aveați nevoie de dominația unei singure familii. A răsărit în urma răscoala țărănilor; ați întârziat cu rezolvarea crizei agrare și numai sub presiunea voinței regale ați soluționat-o.

Totdeauna țara s'a izbit de o sucursală casnică a unor ambiții moștenite. Acesta e partidul liberal. Frământările dela Iași au fost comprimate nu de guvernul liberal ci de sănătatea morală a țării.

La 1919 s'a încheiat acel guvern al federației. Am indicat regelui pe d. Maniu ca șef al guvernului. În urmă a fost ales d. Vaida, ca o fire mai combativă. D-v. însă, neputând guvernă ați sabotat guvernul necesității naționale. Acești ați fost d-v. din generație în generație. Noi înțelegem acest lucru, dar dați-ne voe să ne apărăm și vă asigurăm că apărarea noastră o veți simți. (Aplauze prelungite și repetate. — Lungi ovățiuni ale opoziției în picioare.)

PRIMUM

Pentru ziarul „Vestea”

Pentru ultima oară mai resum odată:

Calitatea de unit sau neunit nu califică pe nimeni pentru postul de onoare al directorului despărțământului „Astrei”. Nici chiar calitatea de protopop unit sau neunit în sine nu califică pentru acest post, care reclamă alte calități. Cei mai distinși protopop unit sau neunit poate să nu facă ca director al despărțământului „Astrei” și invers. Le spun acestea „sine ira et studio”.

Dr. Zaharie Munteanu
advocat.

Literare-culturale

Premiile naționale de literatură: Comisiunea, compusă din premiații anului trecut: O. Goga și M. Sadoveanu, reprezentantul Academiei și al Societății scriitorilor români a împărțit premiile naționale dlor I. A. Brătescu Voineschi, Mihail Codreanu și G. Bogdan-Duică.

Festivalul Sindicatului Presei române din Ardeal și Banat a aranjat, în seara zilei de 6 Mai, un festival în sala Dacia. A conferențiat dl A. Hodoș, despre rolul presei. A declamat d-na Hodoș, dl M. Munteanu a cetit versuri și H. Teculescu proză. Elevii: Demetrescu, Ivanovici și Pătruțiu au jucat 2 scenele din Caragiale. Rar a fost în orașul nostru un festival așa de bine aranjat.

Cifre asupra războiului 1914-1919

Despre acea că ce pierderi mari în oameni și avere s'a întâmplat în războiul mondial s'a scris mult. O statistică mai nouă apărută acum ne arată în cifre pierderile uriașe de oameni și averi în acel război. — Sunt date triste aceste pentru toți, le redăm însă așa cum urmează.

Iată câți soldați au luptat în rândurile Antantei: 43.500.000. Dintre aceste 14 5 procente au murit; 31 procente au fost răniți și 10 procente au ajuns în captivitate.

În rănurile Quadruplei Înțelegeri (Germania, Austria, Turcia, Bulgaria) au luptat 22 milioane și 500.000 oameni. Dintre aceștia au murit 17 procente; 33 procente au fost prizonieri.

Din ambele părți au luptat deci 66 milioane de oameni. După unii cifra de mai sus se imparte pe țări, cam în modul următor: Rusia a luat parte la război cu 15 milioane de oameni și cu pierderi destul de mari, deoarece a pierdut 17 procente din ei, 38 procente au fost răniți și 17 procente au căzut prizonieri. După ea Anglia a pus pe picior de război mai mulți soldați însă cu pierderi mult mai mici; din 9 și jumătate milioane de oameni, au căzut numai 10 procente; răniți 27 procente, și numai 3 procente au căzut prizonieri.

Franța a dat încă aproape atâția soldați cât Anglia, însă Franța a avut relativ cele mai mari pierderi în toată privința. Din 9 milioane oameni au căzut 17 procente, răniți 49 procente (deci aproape tot al doilea soldat a fost rănit) iar 6 procente au căzut prizonieri. — Italia a luat parte în războiul mondial cu 5 milioane de oameni. Din acestia au căzut 10 procente, răniți 16 procente, prizonieri 10 procente. Statele-Unitate au adus 2 milioane și jumătate de soldați pe câmpul de luptă european. Pierderile sunt destul de mici; au murit 4 procente, au fost răniți 8 procente și prizonieri abia 0.3 procente. Dintre statele mai mici România și Sârbia au adus câte 800.000 oameni pe front Sârbia a pierdut mai mult ca noi, anume: 53 procente din totalul soldaților au murit; 19 procente au fost răniți și 25 procente au căzut prizonieri. Pierderile României încă sunt foarte mari; a pierdut 20 procente, 25 procente au fost răniți și 30 procente au căzut prizonieri.

Din partea Impătritei Înțelegeri: Germania a trimis cei mai mulți soldați pe front, anume 11 milioane, dintre cari au căzut 15 procente; 41 procente au fost răniți și 9 procente au căzut prizonieri. Fosta Austro-Ungarie a pus pe picior de război 9 milioane oameni. Au căzut 16 procente; au fost răniți 22 procente și au căzut prizonieri 20 procente. — Turcia a adus pe front 1 milioane și 800.000 oameni și Bulgaria 700.000 oameni.

Însă cei căzuți pe front nu sunt numai ei pierderile oamenei. Trebuie să mai adăugăm că în timpul războiului nașterile au fost foarte reduse. Total au murit pe fronturi 10 milioane 135 mii oameni. Scăderile nașterilor în 5 ani cam 20 milioane 850 mii oameni; morți nu pe fronturi ci acasă 6 milioane 15 mii, așa că totalul pierderilor în oameni în războiul mondial a fost de circa 37 milioane oameni.

Apoi e înspăimântător și numărul invalizilor. În Franța sunt cei mai mulți: 1 milion și jumătate. Pe fiecare mie de locuitor cad 38 invalizi Germania are după Franța mai mulți invalizi, anume 1 milion 400.000 pe fiecare mie de oameni cad 26 invalizi. În România sunt 84.000, așa că la fiecare mie de oameni sunt 5 invalizi.

După socotelile unei bănci americane războiul mondial a costat 1.812 miliarde franci aur. Cheltuielile de război ale statelor din Europa sunt următoarele: Antanta 889 miliarde, anume: Anglia 261, Franța 214, America 175, Rusia 108, Italia 86, Belgia 35 milioane, celelalte state 10 miliarde franci aur.

Au câștigat în război America și Japonia; anume averea Americii a fost înainte de război 1.069 miliarde și a crescut la 1.500 miliarde franci aur; la Japonia dela 100 miliarde la 125 miliarde franci aur.

